

312

Looduse pildid.

— — — — —
Suuletanud
Saarlane.

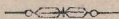
— — — — —
Paides, 1893.

Trükkitud A. Seibelberg'i kirjadega.

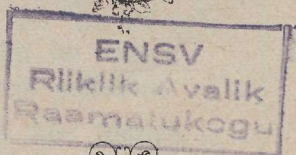
Ed 2435

312

Looduse pildid.

Luuletanud
Saarlane.

485639

Taides, 1893.

Trükitud N. Seidelberg'i kirjadega.

Дозволено цензурою. — Юрьевъ, 27 Февраля 1893.

1. Tartu Doomekiriku waremetel.

I.

Waat' kõrged wõlwid uhkeste
Weel taewa poole ülesse
Siin Taaramäel tõusewad
Ja kaugele siit paistawad.
Ehk küll ju leegid neelanud
Ja ajahammas närinud
Kõik iluehted ahneste
Ja jätnud ainult järele
Weel hallid müürid toredad
Ja wõlwisambad wägewad, —
Tõest fiiski aga äratad
Küll kõikis, kes siin jalutab,
Weel imestust see ehitus,
See muisteaja mälestus.

Jah iga kivi kõneleb,
Sest aeast jala sõneleb,
Kui Eesti esivanemad
Neid paiga peale paniwad
Ja filmapisaratega
Neid niisutasid waluga.

Neil waba wanemate maast
Ja endse põlwe ilu aast
Jäid ainult mälestused weel,
Ja lahkemaks läks nende meel,
Kui waimu filma ette nad
Need mälestused seadsiwad.
Seal piitsad aga plaksusid,
Nad õnjast unest ärkasid
Ja nägid kurba tõsidust, —
Neil walu ohked lendsid suust.

Dh muiste müirid, peitke te'
Mind nõidusliku warjusse,
Et nüidne kära eemal jäeks,
Et endist halli aega näeks
Ma uuest üles tõusema
Ta alles waba rahwaga.
Buud tuule õhus kohage
Ja sala lugu laulge te'
See rahwa sõja sõitubest,
Ta waprusest ja wõitubest
Ta õitswast Eesti kodumaast
Ja õnnistawast rahu aast.
Dh kohage siin Taaramäel
Weel korra nõnda kangel wael,
Kui Taara tammed ennemuist, —
Kui wägewatest hiiepuist
Need künkad taetud oliwad
Ja siia kokku tuliwad
Kõik hingelised hulgana
Siin kandli kõla kuulama.

Siin Wanemuine künkale.
Kord istus murumättale;
Ja hõbe juuksid kohendas
Ja rinnad selgeks kõhatas
Ja lasti sõrmed fergeste
Siis üle kandli keelede,
Ja toonid jala magusad,
Nii' sulatawad magusad,
Siis ime kaunilt kõlasid
Ja tuule õhus sulasid:
Pea õrnad hõbe helinad
Siis aegamööda muutiswad
End waljemaks ja waljemaks
Ja pühalikuks wägewaks,
Ja mängu kõrwal kõlas seal
Siis Wanemuise mahe heal.
Ta laulis kiitust Loojale,
Kõik elu ilmal' toojale,
Kes taewa fini kodadest
Peab alla muret meie eest:
Kes pannud kuldse päikese
Dn määratuma wõlwile
Seal päewa ajal hiilgama
Ja ilmal' walgust jägama,
Ja siis, kui päike puhkele
Dn sõudnud lääne laentesse,
Siis tuhat küinalt jarama
Seal süitab ime iluga
Ja lasseb walwel luusida

Kuu kähwatanud palgega;
Kes kõrged pilwed sõudema
Seal jaadab kauni vihmaga,
Et wili kaswaks põldudel
Ja rohi lohkaks wäljadel;
Kes aga hirmsast vihastab
End nende peal, kes pahandab
Wast teda kõrgi' meelega,
Ta käsud jätab täitmata,
Ring pimedates pilwedes
Ja lausa tule leekides
Siis püha vihas kähwatab
Ja hääwita neid ähwardab. —
Silm säras laulu-jumalal
Ja waimustuse tuhinal
Ta mängis ime mahedast
Ja laulis nõnda lähedast,
Et Ema jättis woolamist,
Tuul oma õrna puhumist,
Et loodus taewa toonides
Kõik ühte sulas, ühines.

Ei laulul kurjas südames
Küll aset ole iganes,
Sest inimeste hulgast seal
Siis kõlas Uki neitsi heal,
Kes jala naeru kihistas
Ja Wanemuiset hirmitas.
Sell kurjal nõial oliwad
Need puhta hinge helinad

Nii naeru wäärt ja mõistmata,
Ja häbemata healega
Siis mitmed tema järele
Weel naersiwad seal waljuste. —
Nad lahket laulu jumalat
Siis wiimist kord weel nägivad:
Ta lendis sinna ülesse,
Kus kurjad kiusud järele
Ei jõua hinge haawama.

Siis taewas paha meelega
End mähkis halli udusse;
Siis toit ja eha kurjaste
Nii ähwardama filmaga
Seal waatsid wingus näoga. —
Kõik loodus löi leinama.
Seal jala nutu kohaga
Lehtmetsad ehet heitsiwad;
Kõik loomad ennast peitsiwad,
Siis laane põhja ladudes;
Ja lõuna kaarel kadudes
Ka linnud ära lendsiwad;
Ja pilwed hirmsad pimedad
Siis taewa mõlwi katsiwad,
Ja nende warjult waatsiwad
Weel arwa kuu ja päikene
Siis kahetsedes ilmasse;
Weel wiimsed lilled wäljadel,
Mis Wanemuise jälgedel
Kord mullapinnast tärkasid,

Küid kurbastuses närtfimid,
Ja pilved nutsid lõpmata,
Tuul wingus hale healega;
Ka Emajõgi kurbastas
Ja kiwi-kõmaks tarretas.
Ja kõigist taga leinatud
Sai jumaliku laulitut,
Sest külm ja kole oli ilm'
Ei näinud rõõmu kuskil film.

Küll inimene kaua siis
Seal taevastele ohvrid wiis,
Et Uku wiha lepita
Ja Wanemuiset paluda
Weel siia ilma tagasi.
Siis taewas wiimaks ometi
Seal heldel filmal finetas
Ja päike lahkest naeratas;
Kõik loodus rõõmu õiskuses
Siis lahkel meelel ärkades
End leinawaibast wabastas
Ja haljal ehtel ehitas.

Siis rõõmus oli kõigi meel,
Et Wanemuine ilma weel
Küid oli tulnud lauluga.
Ta oli' siiski tundmata
Ja nägemata kõigile.
Ta laul see aga kauniste
Küll kostis rõõmsa linnu suust,

Küll kohisewast lehe puust
Küll waitse oja wulinast,
Ja wete woode sulinast.
Ja kannel, mida põrmule
Ta jättis meile järele,
See kannel õrna tuule käes
Ka kõlas taewalikus wäes.

Rui rõõm ja elu loodusest
Nüüd kadus külma talwe eest,
Siis kaunid mängu helinad
Siit inimest nüüd wiisivad
Weel mälestuse ilmasse,
Kus endsel ilul kauniste
Kõik õitses, õiskas õnne hool
Ja püüdis üles taewa pool'.

Ja laul ja mäng, mis ülemalt
Meil Looja annud kõrgemalt,
Et nende tiibel muredest
Ja kurvastuse kütketest
Ta juure lennaks ülesse
Me' õnna rõõmu sülesse, —
See mäng ja laul nüüd kewadel
Siin kõlas ohwri pidudel,
Rui ühes ohwri suitsuga
Siit Uku poole lendama
Weel tõusid palmed kõigi suust,
Et taewa tarest õnnistust
Ta saadaks põllu kaswule

Ja kaunist kosu karjale;
Ta kõlas kaunil öie kuul,
Kui linnud laulsid ühel suul,
Kui peiud neiud, pärjad peas,
Siin murul mängiswad reas;
Ta kõlas Jaanipäewa aal
Kui lehkaw wili nurme raal
Seal hõljus uhkest tolmates
Ja niidud läiksid lilledes,
Kui tänu täheks Ukule
Siis õhtu ehal künkale
Siin pandi tuled põlema,
Kus homikuni mureta
Siis westi juttu magusast
Ja lasti jalga ladusast.

Nii elas Gestirahwas siis,
Kui kõlas alles waba wiis.
See waba põlw see oli just,
Kui süita lapse löbu lust,
Kes kodunt warsti minema
Peab wõera alla teenima.
See põlw see oli kaunim weel,
Kui hiilgam õhtu sügisel,
Kus pehme waietus walitseb,
Mets kulla karwal lehitseb,
Ja päike selgest looja läeb;
Kõik magama ses mõttes jäeb,
Et teisel päewal jälle ta
Weel ärkab kauni koiduga.

Mis aga ärgates näeb film?
 Seal õues möllab kuri ilm.
 Päew päewalt ilm läeb pahemaks
 Ja koledamaks külmemaks,
 Nii kaua kuni lumega
 Saab kaetud kolletanud maa.
 Nüüd algab külm ja kare talw,
 Kus elu waewaline, halb.
 Ei talwe kesta igawest,
 Ja mõidetud saab kewadest
 Kus lööb kõik jälle õitsema.
 Nii Gestirahwa lugu ka.

II.

Mull' kuuluta nüüd, kannel,
 Sest hallist ajast weel,
 Kui Gestirahwas sõitis
 Weel kaugel mere teel
 Ja wärisema pani
 Weel poole Põhjamaad.
 Tall' Lääne mere laened
 Siis kiitust hüüdsiwad.
 Pea aga kaldal kirmalt
 Nad leina laulsiwad,
 Sest hirmsad pittse pilwed
 Ta üle oliwad
 Kõik Gestimaale sõudnud,
 Ja kõue kõminal
 Siin waenu wanter weeris,

Siin meie kodumaal,
 Kus peale rahwa parwed
 Kõik läänest langsiwad.
 Nad ristiusku tooma
 Meil' tulnud oliwad.
 Kas aga Cesti rahwas
 Sest oli süüdlane,
 Et teised elu walguft
 Ei näidand temale?
 Kui wõerad sõnad, wiisid,
 Mis olid mõistmata,
 Kui need ei kõhe mõjund, —
 Siis tule mõgaga,
 Ja hirmus heitlus algas
 Siis elu, surma peal.

Siin mõerad wõitlejiwad
 Kas kättemaksstes seal,
 Mis tema kodus' paha
 Teind enne Gestlased,
 Ehk ristiusu pärast
 Siin sõttes sõja teed,
 Ehk kõrget auu ja kuulsust,
 Wõi saaki soomides,
 Ehk wõitlemise himus,
 Kui tules põledes . . .
 Hurraa! nad tormasiwad
 Nüüd Gesti linna peal,
 Ja müdin, kisa kára
 Ja naeste laste heal,
 Kes siia põgenesid
 Neist kodu küladest,
 Mis suitsu möllul neeltud
 Nüüd saiwad leekidest, —
 Kõik, kõik see põrgu mürin,
 See kõlas taewa pool,
 Kõik mäsšas, möllas, murdis,
 Kui laened maru hool;
 Kõik hirmsjal jõul tormas
 Seal Gesti wäe peal,
 Kes nagu kalju meres
 Siis oli kindel seal,
 Et wanemate usku;
 Ja waba kodumaad
 Nii kaua kaitsta, kummi
 Kõik ühes langewad.

Jah Gesti rahwas rauges
 Jah wiimaks waibus ta.
 Ta kadus nagu kalju,
 Mis meretõusuga
 Saab laene mäsšust kaetud;
 Läeb üle aga tõus,

Pead taewa poole jälle
 Ja tõstab uhkes jõus.
 Jah Gestirahwas rauges,
 Weel joodes rabades
 Ja rägastikus nägid
 Sa mõnda häda sees
 Siis halet otsa leidwat.
 Nii hilja sügisel
 Ka waesed mesilased,
 Kui saagiks hiiredel
 On nende pesa saanud, —
 Nad üksi, emata,
 Gesmürgita weel lendwad
 Ja peawad kaduma.

Ja rahwa meri möllas
 Just nagu kohaga
 Boo laened kalju harjal
 Seal kokku põrkawad,
 Üksteist seal purustawad,
 Ehk ära tõukawad, —
 Nii rahwas rahwa järel
 Küll iga tuule alt
 Kõik siia tormasiwad
 Nii raskelt wägewalt.
 Küll Saksa raudas rüütliid
 Siin wõidu rada käind,
 Küll Daani sõja laewad
 Siin mõnda häda näind,
 Küll Poola piigid, mõegad
 Siin kõrgesti läikinud,
 Küll Rootsi wõidu lipud
 Siin uhkest lehwinnud,
 Ja Wene wägew laene
 Siit kõiki pühkis neid.
 Ta wabaduse wiisid
 Pea äratafid meid.

III.

Siin kõrgel künkal Oma kaldal,
Kus Wene wende abiga,
Weel wõitles wahwast, kunni langes,
Kõik wapper Eesti malewa, —
Siin ime hiilgel tore tempel
Bea tõusis uhkest ülesse;
Siis rahwal keelti Uku ohwrid
Ja aeti süa palwele,
Ja siin, kus enne kaswis, kohas
Ja õitses haljas Uku hiis,
Kus suitses jagest palwe ohwer
Ja kõlas Wanemuise wiis, —
Siin kõlas wõera keele sõna
Müüd õpetuse toolidest.
Kolm aastasadat kõlas kõne
Siin pühaija wõimusest,
Kes terve õhtu ilma pani
Weel kummardama oma ees,
Kell kiidu laulud kõlasiwad
Seal kõikis püha kodades . . .

Kui lõkendawa tule leeki
Saab koorma kaupa toorest puud
Ja lehesuma kofku kantud,
Et kõik maailm jaaks walgustud, —
Siis puud ja lehed leegi matwad
Ja suits neist tõuseb taewani;
Suits leekidega heitleb, wõitleb,
Leek kaswab wõidab wiimati
Ja põleb lõhinal ja lahkest
Ja walgustab siis ilma maad.
Umbusu udust waimu leegid

Sell a'al ka tõusta tahtsiwad,
Neid tuleriida suitsu mõru
Kõik koke aga lämmatas,
Siis heitlus, mõitlus, wereojad, —
Deef wabal hiilgel lõkendas . . .

Ra wahe ajal tule leegid
Siit templi harjast wälja löid,
Ja paistsid kaugel' pimel öösel
Kõik ehituse tuhats sõid.
Weel kõrged wõlwid jäewad järel':
Ja nende najal talwel tuul
Siin nutab kaebades, ja hellast
Neid juutleb õrnal öie kuul;
Neid päike suwel kuumaks paistab,
Ja talwel hõbe ärmas nad;
Pea lupjawad neid lume tuisud,
Pea wihma woolud pesetwad,
Pea walgustawad selged päewad,
Pea katwad kaunid tähte ööd;
Ja alatafa ajahammas
Teeb oma hääwituse tööd.

Kes ütleb mull,' kes hinge heites
Siin sõjawäljal närtsinud,
Kui wende wabaduse päikest
Ta nägi looja weerenud?
Kes ütleb mull, kas tema werest
Need lilled weelgi jõudu joond,
Mis praegus süita lapsukene
Siin kofku korjand, pärjaks loond
Ja rõõmu õiskel pähe pannud?
Kes ütleb mull,' kes piitsa all
Siin sawi, lupja, kiwa kannud,
Oh! müiri teinud ülewal?
Kes ütleb mull, kes õrnas õnnes
Siin seisnud oma kalliga,

Kui papp neid kahte paari pannes
Siin sidus sala sõlmega,
Kui müristawad mängu toonid
Siin wõlwide all kõlasid
Ja sugulased, sõbrad õnne
Neil uueks eluks soowisid?
Kes ütleb mull, kus jäänd see rahwas,
Kes süa kofku woolanud?
Kes ütleb mull'? Kõik seisab waike,
Kõik ammu hauda waibunud.
Kas kuuled, praegu torni kellast
Saab kõrgel kõlal kuulunud,
Et igawese aja merde
Üks tund on jälle lendanud,
Ja kella kõla aega mööda
Kuid sulab taewa sina sees.
Nii kõla kombel inimene
Ka kadub aja woogudes.
Ta tööd weel temast tunnistawad,
Kus olnud tema õitse hõim,
Need ainsamad weel mälestused
Pea aga ajahamba wõim
Ka põrmuks jälle ümber muudab, —
Jäeb aga ainult igawest
See, kelle auuks siin tempel tõusnud
Ja kelle nägemata käest
Me' hingelised ilma loodud,
Et püüaks sinna meie meel,
Kus hiilgwad päiksed ringi käiwad
Ta igawestel seadustel.

2. Sauluisa haual.

Siin pühäl mäel, kus Wanemuine
Kord kullast kannelt kõlistas,

Ea Wanemuise laps ka puhkad,
Kus Ema laened läikimas
Ja Taara tammed kohamas.

Dh hinga rahuga
Müid Pauluija ja!

Su laulud kõlamas,
Täht taewas hiilgamas.

Ea kõndsid rahus Eesti pinnal
Ja tegid wagusaste tööd,
Su kulbsid tööfid sest ei warja
Ei iial unustuse ööd,
Rad säravad kui tähte wööd.

Dh hinga rahuga
Müid Paulu isa ja!
Su laulud kõlamas,
Täht taewas hiilgamas.

3. Muusikale.

Kui lased oma wabad laened
Ea taewa poole lendama,
Siis minu hing ka ühte julab
Su kulbse kofku-kõlaga.

Kui lind, kes wangi peasnud wabaks
Ea lendab taewa sinasse
Ja juga ühes õistab, laulab,
Eht leinal nutab ärdaste.

Ea heljub kõrges tähte riikis,
Kus hiilgwad päiksed keerlewad,
Kus taewalikus kofkukõlas
Kõik kiidab walgu' Jõsandat,

Mu tulewase kodumaale
Ea tõuseb tuule tiibega,
Kõik kaunist, mis ju ammu möödas
Siin näeb ja tunneb jälle ta.

Sa hälist waikid. Nagu ingel,
Kes taewast maha lüfatud,
Ma põrmu pealt end jälle leian,
Kus külge olen köidetud.

4. Jõulu õhtul.

Sües pime, külm ja kole
Taewas umbne, udune,
Wäljal tuijud kabijewad,
Tuul see wingub haleste.
Aga mis imelik elu ja walgus
Südames kõikidel leekimas nüid.
„Peetlemmas sündinud Kristus on meile!“
Kõigist nüid kõlab nii ilusam hüid.
„Rõõmsad jõulud kätte jõudnud,
„Mida ammu oodetud!“
Nõnda lahted lapsed hüüdwad
Nähes kaunist jõulu puud.
„Jõulupuul imelik ilus ja haljas!
„Kõikidest puudest nüid ilusam sa!
„Säravad küinlad ja kiirgawad ehted!
„Kiitust nüid kõlistan sinule ma!“
Ema kogub rõõmsad lapsed
Ümber hiilgwa jõulupuul
Ja siis kõlab pühalikult
Laul nii üle laste juu.
„Jeesus mu armastus, elu ja walgus,
„Peetlemmas täna meil sündisid sa!
Hoia ja kaitse meid armuga ifka!
„Õpeta õnnista, juhata ka!“
Ema jägab jõulu anded
Helde käega lastele.
Seda rõõmu, seda õnne,
Mis nüid tunneb wäikene!

Lapsuke jookseb nüüd emale kaisju,
Annab tall' musu ja pai talle teeb.
Ema nüüd surub tad südame vastu,
Südames õrnus ja armastus keeb.

Laps nüüd waatab emasülelt
Sätendawat jõulupuud.

Ilmasüita õnnes rõõmus
Wäike unustab kõik muud.

Lapsuke käte peal õrnemal emal,
Nõnda ka Issand meil ilmunud nüüd.
Olla ta sarnased — süita kui lapsed,
Olgu meil kaunim ja ilusam püüd!

5. Ülestõusmise pühal.

Pimegas taewas nüüd säravad tähed,
Sala ja taja neil wärišeb film.
Magusas mahedas unes kõik uinub,
Ilus ja waitne ja wagane ilm.

Idapool taewas nüüd walgemaks läheb,
Näe, kas ehk päikene tõusemas ju:
Punane tulise leegine kuma, —
Kergetest pilwedeft kergib seal kuu.

Idas lööb hiilgama roosine taewas,
Werisel wärwil seal punetab koit.
Tema ees kuu kuma kahwatab, kustub,
Raugedes lõppeb ka tähtede loit.

Sinine taewas nüüd koidab ja loidab,
Pilwed seal jõuawad kuldijel näol,
Heidawad pimedot tumedat warju, —
Dotamas määratu sinine jaal.

Häliste pilwede warjust nüüd puhkeb
Päikene särades hiilgawal teel.
Lõokene õiskades vastu tall' tuiskab,
Lusti ja löbu tal lõõritab keel.

Rõrgeste õiskades wägewal wõimul
Kõliseb, heliseb kellade hüid:
Kristus on furnust nüid ülesse tõusnud!
Kõidetud wõidetud pimedus' püid!

Oh kuis waba ja kerge nüid jüda!
Lõõkese kombel nüid lennaksin ka
Rõrgema puhtama päikese juure!
Hiilgawa iluga tõusenud Ta.

6. Melipühil.

Wärskes ja lehtawas õilmete ilus
Särab ja wirwendab haljendam ilm;
Tuhanded toonid nüid heljuwad õhus,
Elu ja liikumist kõikis näeb film,

Metsade jahedas mahedas wilus
Laulab ja lidistab lindude koor.
Haljaid väljasid heinamaid ehil
Lehtawa lätkiwa lillede loor.

Meesilind õiest seal õiesse lennab,
Lililikad tantsiwad lillede peal;
Riikudes liikudes lohkawas rohus
Rihawad tuhanded putukad seal.

Lõõkeseid heljudes sinawas õhus
Tõusenwad lõbujaft lõõritades
Kergete walgete pilwede alla,
Mis seal nüid sulawad päikese ees.

Taewas ja pilwed ja õitsewad kaldad
Paistawad wastuffi hiilgawas wees,
Wees, mis nüid järewad wirawad wiirud
Maalib seal kaldale wirwendades.

Hätkist nüid taewalik õilme õhk lehwib
Metsast, kust tuulenuhk raugedes käis
Nagu üks ingel siit lehwitaks läbi —
Taewalist lõhna maailm on kõik täis.

Tänaan Sind Looja, et elu mull' annud,
Ilma nii ilusaks õitsewaks loond,
Õtsata tarkuses kaunimas korras
Kõige eimidagist ilmale toond.

7. Jaanitulel.

Nüüd õhtu päike wete walda
Weel kaugel merel kullatab,
Ja kunni haljendawa kalda
Pitt hiilgaw tee sealt ulatab.

Ta weereb uhkelt leegitsedes
Head pidu meile joowides . . .
Täht pilgub wilgub wärisedes
Su eha õrna puna sees.

Waat jaanitule hele läike
Su tõuseb paistma siin ja seal.
Nüüd liikumas on suur ja wäike
Ja kõikis helgib rõõmu heal.

Siin muru mätal wanakesed
Weel endjest ajast westawad,
Ja lapsed nagu tallekesed
Seal tule ümber hüppawad.

Pea ilmuwad ka õitswad neiud
Ja ringi mängu algawad,
Ja pilli helil warsti peiud
Ka nende hulka feltsiwad . . .

Kui hiilgwad tähed taewa laugel
Weel ikka tuled wilguwad,
Pea ämariku udus kaugel
Nad aegamööda kustuwad . . .

Kõik waike. Metsas leht ei liigu,
Seal ööpik õistab oksa peal,
Ja rukipõllul kõrs ei kiigu,
Seal kõlab wahel räägu heal.

Kuid murul seda kaunimaste
Küid kõlab laul ja pillimäng,
Seal lastaks jalga ladufaste,
Ei tule meelde unefäng.

8. Minu täht

Koit leekis kuldse kumaga,
Kui hällis ärkasin
Kõik õitses värste iluga, —
Ma tähte märkasin.

Täht kiirgas koidu kulla sees
Ja näitas ligidal.
Seal hõbe hülgwas mere wees
Ta mängis värinal.

Ma tähe poole sõudema
Küid läksin waitjel weel,
Küll kodu sinas iluga,
Täht kaunim ikka eel.

Seal waitne wesi wirwendas,
Täht uppus laenetes.
Ei taewas teda kiirgamas,
Kõik pimes pilwedes.

Ju laene murrab mühades,
Küid koju tagasi!
Oh! kodu waatepiirides
Ei enam nähagi.

Ja meri müriseb ja keeb,
Ta mängib paadiga,
Koit pilwe pilust kumeneb, —
Ei tähte näe ma.

9. Lusti sõit.

Kerge't hällib mere pind	~ Tiivad uhkest laial
Kuldsel õhtu ajal,	~ Lennab kerge paadike
Ragu walge luige lind,	~ Wete woodel waitfeste.

Tüiril istub peiuke
Beerwa päikse wilgul,
Waatab filmi kallile
Snnelikul pilgul.
Armastust ta awalband
Neiult „ja“ sõna jaand . . .

Birwendawa pinnale
Eha heidab helki,
Sügawuses nähakse
Tähtes taewa telki.
Taewas ülewal ja all,
Taewas on nad sõudewal.

Aga wesifaare pool
Mures filmab peiu.
Meri mustab tuule hool.
Hirmul kohkub neiu.
Taewas pime pilwega
Kaetud filma pilguga.
Hele pitkse tuluke
Wingeldab ja fähwib.
Kõue kõnab, — häkiste
Kolel kombel fähwib.
Pilwest puhkeb wihma woog
Hirmjast mäsfab maruhoog..

II.

Sadu üle. Mühinal
Laene uhub kallast.
Waata, mis tõuseb nähtawal
Wahutawast wallast:
Laene kannab neiukest
Paneb kaldal tafakest.

Pilwed kiirul lennawad,
Wahel nende pilust
Arwad tähed wilguwad
Rahu riigi ilust,
Neiu filmad lahti teeb, —
Meri kolest kohiseb.

Wäfind pilgul araste
Waatab ümber neiu . . .
Limab . . . sõnab nõrgaste:

„Kus mu kallis peiu?
„Wägew woog, oh palun sind;
„Matsid ta, siis mata mind!
„Sial ei wõi õisata
„Minu elu mängis,
„Kui ta uinub üksinda
„Wilu wete fängis.
„Lille kombel närtfin ma . . .
„Meri must, oh halasta!“

Laened kohkel kuulawad,
Kaldal waike mühin, —
Wõtawad jooni, sõuawad, —
Wägew woog kõik pühib . . .
Jälle sulisedes seal
Kõlab waike wete heal.

III.

Aga uuest mühinal
Laened jooni wõtawad,
Kalda peale kohinal
Suure hooga tõtawad,

Neiu jälle pehimeste
Panewad seal kaldale.
Jälle ära langewad
Dma kodu nõudwad,

Aga jälle, jälle nad
 Kalda peale sõudwad.
 Waata walgest wahust seal
 Peiu kargab kalda peal'.

Wistab aeru liiwale . . .

Kohtub kahwatades . . .

„Kus jäi minu kallike?“

Õhtab ahastades, —

„Teda ei wõind peasta ma —

„Miks end peastsin üksinda?“

Kuldne koit ju kumama

Tõuseb ida taewas.

Peiu rändab kalbala

Ahastuses, waewas.

Mis seal häkist filmab ta? . . .

Tõstab tuule kiiruga.

Neiu kõrwal põlwile

Langeb kartes, lootes, —

Hüiab nutab ärdaste . . .

Oh mis hirmus ootus!

Neiu filmad awab seal . . .

Uoojat kiidab nende heal.

10. Heinakuu õhtud.

I.

End päike peitnud laenetes.

Leht liigub õrna õhu ees.

Waat' tuule tuhina lehwitab, —

Kõik aawit laulu lidistab,

Ju mere mahe mühaga

See kõlab koku salaja.

Ning üle ilma heljudes

Siis julab õhturahu sees

See sala magus laulu heal. —

Leht libiseb weel siin ja seal,

Sirts laulab rohus sirinal

Ja titit lennab wurinal . . .

Õrn, pehme, lahe jahe õht

Ja kauni kase magus lõhn

Nüüd amarikus lehwitab.

Kõik nõrka helki ehalt saab,

Mis tumel roosipunal weel,

Nüüd wiibib selgel taewa teel.

Kuusirp, mis kuldsest hiilguses

Seal kumal hele sina sees,

Ju looja läinud aegfaste,
Ja selge finiwõlwile
Nüid lugemata hulgana
Ju tähed tõusnud wilkuma.

Ma waatan, — püha rahu seal.
Üks ime magus mängu heal
Sealt kostab waewalt kuuldawal
Ja õrnal sala helinal.
Seal ingli koorid heljuwad
Ja kiidulaulu mängiwad.

Rõik loodus laulab hellaste
Üht kiidulaulu Loojale.
Ka ainfa palwe õhkega
End tema hooletks annan ma
Ja helinates heljudes
Ma uinun, uinun õnsuses.

II.

Ju särama lööb tähte riik,
Waat pilwe mühakute liik
Seal mustab taewal sinawal.
Kui lai ja wägew wõlw kus all
Weel tumedates roosides
Nüid eha kumab kustudes.

Waat täis kuu kuldse palgega
Nüid fergib; õrna walgega
Ja pilwe walda fullatab.
See ime ilmaks loodud saab:
Seal kõrged kaljud tõstwad pead,
Seal paistwad kaunid künka read.

Seal unerahus orgu näed,
Kus loori loowad udu käed;
Seal hiilgwad jõe ja järwe weed,
Seal punetawad lille teed,
Ja õitswad metjad mägedel, —
Täht särab üle kõige weel . . .

Oh õnjust, mis seal maitseks maa!
Seal oleks ilus hingata!
Oh õnne sealt mäe harja pealt
Ma tõstaks kõrget rõõmu healt?
Oh priiust harjalt harjale
Ma lehwitaks kui linnuke!
Üks kõrgem ilm seal sinab weel.
Ma lennaks tähe poole teel!
Oh täieline ilu ilm
Sind aimab ainult seal mu film!
Ma lennaks tähest tähele
Sind otsides nii fergeste!
Ja ikka ikka ilule
Müüd wabaduse wallasse,
Mis piirita ja otsata
Kus lennata võib lõpmata, —
Ja seal ma, kes käin piirides,
Just tunnen elu eneses.

11. Kuu ja tähte walgel.

I.

Näe waiksest ojast paistab seal:
Kasf kähär teise kalda peal,
Ja eha hüilges mustaw haab,
Mis praegus lehti libistab,
Ja pilwed roosilisel ra'al,
Ja sini taewas sügawal.
Mull' tuleb meelde sinu film,
Kust, sinas sügaw õnjus' ilm,
Kui waikne oja wooruses
Sa rändad õitsmas nooruses,
Sind piirab loodus, wastu ta
Sust paistab puhta iluga.
Kuu palgel, tähtes taewa telt,
Ja kuldne koit, ja eha hehk,

Ja linnu laulud, lillera'ad,
Ja metsa, mere mühinad —
Need on juu arm, neist kaunim weel
Su puhās hing, ju mõte, meel.

Dh hoidku Looja ikka sind
Nii wagaks kui see oja pind,
Et warju rikkal roosira'al
Sa kõnniks kõigel elu a'al,
Et kauniks jäeks su hinge ilm
Ja selgeks waitne sini film.

II.

Näe imet! Kas weel waba ma?
Mu meeles ööd kui päewad sa,
Ja palwe õhked sinu eest
Mul tõuswad jala jüdamest.
Su ilu wang jah olen nüüd,
Ei aita wabastuse püüd.
Ja kas wõib kahetseda siis
Et waitind wabaduse wiis,
Kui töidawad sind ilu wäed
End seega õnneliku näed.

III.

Nüüd kaugelt kostab mahedast
Seal laente laul nii lähedast,
Ja kaldal' weereb waitne woog,
Ja taja kohab pilli roog.

Seal kõlab mere linnu huul,
Ja õrnalt lehwib kerge tuul,
Ju täiel palgel hõbe kuu
Seal kergib pilwest kahwatu . . .

Mu kallite, kus wiibid sa?
Nüüd sind weel siia ihkan ma,
Dh tõtta, ruttu, tule nüüd!
Sull' lennab wastu minu püüd! . . .

Ei kibtu, kahku kallas wair,
Kuu hiilgel uinus iga paik;
Wee wäli läigib, wirwendab,
Ja tähtes taewas kahwatab.

Kus wiibid küll mu kallike,
Seal süiski find nii hellaste
Kuu kuldsed kiired juutlegu
Ja õrnad õhud paitagu!

Sind uinutagu magusad
Ja õrnad ingli helinad!
Sind kandku unes ingli käed,
Ja hoidku õrnalt taewa wäed!

IV.

Nüid unerahus uinub ilm
Ja jala pilgub tähte film,
Ja metsa warjust waatab kuu.
Ta hiilges uinub kasepuu,
Näe käharate okstega
Nii ime ergust mustab ta
Seal tume sini taewa peal
Kring heidab warju rohul' seal,
Mis karestest niijutud nüid saab,
Kus sirtsu koor nüid firistab.
Ja metsa warjus ifka seal
Nüid kõlab lehte laulu heal
Nii mahedast ka magusast.
Nii lahedast ja ladusast,
Ja paiguti kus lehwib tuul,
Kõik lehed libisewad puul,
Ja õrna uinu laulu nad
Nii ladusaste laulawad.
Näe koidu täht ju punetab.
Ta fergib, fergib naeratab
Meil' säraw silmal wastu süis,
Nii ifka armu tähe wiis . . .

Oh ilu! kõik nüüd täielik,
Sest sa nii nägus, nõiduslik,
Sa kõige ilu kroon, mu ees
Nüüd waatad vaikses mõtetes
Siin paksu sini tamme all,
Mis hoiab oksa madalal
Su pea üle õhus, — ta
Sind kroonib lehte krooniga.

V.

Õo mustast waibast warjatud
Nüüd uinuwad kõik põesad, puud,
Sealt okste wahelt kumades
Kuu waatab hõhe hiilguses,
Ring lehti põesastiku peal
Ta fullatab nüüd siin ja seal,
Ja murule nüüd meie eel'
Ta maalib kuldjed lapid teel'.
Pea, waatame. Näe hiilgades
Ta ujub tume sina sees.
Puud ümber ime toredad
Kõik wastu taewast mustawad,
Kus tähed wähe sinades
Weel paistwad koidu helgi sees.
Näe, lerged pilwed ujuwad,
Kuu ümber pärga fujuwad,
Ring ruttawad siis hulgana
Nüüd koidu tähte kroonima,
Mis just kui säraw küinal seal
Nüüd kiirgab kase ladwa peal . . .

Oh ilu! siit ma igawest
Ei lahtuks mingi hinna eest,
Sest kaunim kuu'st ja tähtest sa
Mu ees nüüd hiilgab iluga.

Mu aate, sa mu püham püid,
Siit olen ma sind leidnud nüid.
Nüid ilma et sa ise tead,
Kuu, tähed kroonivad su pead
Nii kõrge kuldse krooniga,
Mis ise ära mõistmata.

VI.

Nüid tähed hiilgwad kahwates
Kuu õrna waitse walge ees.
Kõik pilwed taewa kaaredel
Nii õrnad walkjad kollased.

Näe, siinitaewas kõigega
Siin wilgub wette pinnale,
Mis wärileb ja wirwendab,
Kuu hiilgel õrnalt laenetab,
Ja kaugekst kostab tumedast
Sealt mere mühin magusast . . .

Oh kuku minu kaenla ja!
Siin on nii ilus hingata
Meid walwab koidutäht ju seal
Ja mängib rõõmsast wete peal.

VII.

Õo warjus mets nii waitine.
Kuu kumab läbi oksade,
Ja taewa walgus küünlad — nad
Siin läbi lehte wilguwad.
Sirts rohu rüppes siristab,
Leht jala laulu libistab.

Mis magus mühin heljub seal
Küll kõige metsja latwe peal!
Mis uinutawalt kõlab jee,
Nii ime õrnalt pehme! —
Mis magus on siin hingata,
Mis magus õnjust maitseada!

Üks õnnis unenägu see
Ja süiski ikka tõsine.
Ei jäe siin mingit soovida,
Nüüd heljume kui taewasja.
Üks õrnus, pehmus — mõte kaob,
Sing õnna une rüppe waob.

VIII.

Just nagu kaunil öie kuul
Weel lehwib kole põhjatuul
Wast häkist, süiski tajakest
Seal läbi õitswast loodusest, —
Kõik lehed nagu kookuwad
Ja linnud korraks waitiwad, —
Ja süiski jälle uuel hool
Kõik ruttab ikka juwe pool':
Nii südamest meil läbi käis
See mõte, jala walu täis,
Et peame warsti lahkuma.
See pani kalliks pidama
Siis jeda, mis weel oli käes.
Ja arm ja luule ühes wäes
Meid katsid oma tiiwaga, —
Ei jäänud mingit soovida:
Käes oli taewas, paradiis,
Kus kõlas püha armu wiis.

IX.

Nüüd lahkumise tund on kae'.
Kas näen sind weel ehk iial näe?
Ma reisin ära warsti teel, —
Sull' ümber kaela hakkaks weel.
Ilm pimedaks lööb kurbtuses,
Mets nutab halesst hoigades,
Ja pilwed nad ka pijaraid
Nüüd walawad nii walujaid.

Kõik nutab ühes meiega.
Täis walu, walu otjata
See wiimne pill, kus koos weel me',
Ja siiski kallid, kallid see.
See walu pill, oh peaks ta
Küll igaweste kestama,
Siis igaweste lahkuwal
Ma nutaksin ju rinna na'al.
Oh aga ei wõi parata,
Sind Looja hoolet's jätan ma,
Käe pigistus ja muju weel, —
Ja pisar filmil olen teel.

12. Nüüd jumalaga kodumaa!

Nüüd jumalaga kodumaa!
Weel paistad oma kaldaga;
Näe walged wood seal tuiskawad,
Sealt kajakad mind jaadawad.
Küll tõustes langtes laenetel,
Laew liugleb wahutawal weel.
Ta sõuab, jõuab, nagu lind,
Ta wiib, ta kannab kangel mind.
Weel kangel sind mu kodumaad,
Näen laende langel sinawat.
Nüüd jah, nüüd jumalaga jae!
Ma warsti sind ei enam näe.
Ja juba minu filmist kaod
Ja kõrge laente warju waod.
Mu ümber ainust wesi keeb
Ja meri möirgab, mühiseb.

13. Kurwa linnule.

Miks kurdad oksjal linnufene
Siin kolletawas kaasikus?

Oh üttele mulle, hellakene,
Miks on sul leinalugu suus?

Ja jälle haleste
Sa hüiad linnuke.

Kas kurdad sa, et hiilgaw päike
Ei puista walgust üle maa,
Ming sinivõlv, kust saatis läike,
Müid kaetud halli uduga?

Ja jälle haleste
Ja hüiad linnuke.

Kas kurdad sa, et põllud paljad,
Kus enne wili laenetas,
Ja heinamaad, mis olid haljad
Müid kolletanult kumamas?

Ja jälle haleste
Sa hüiad linnuke!

Kas kurdad sa, et lillerajad
Mii nobedaste närtsinud,
Ming kewadised armu ajad
Mii ruttu mööda lendanud?

Ja jälle haleste
Sa hüiad linnuke!

Sa lehitelid fergid tiibi,
Kaod kauge taewa kaarele
Ei tahaks ma ka enam wiibi, —
Ma lendaks ka ju järele.

Ka kurdan üksinda
Siin kurwa linnuna.

485.639

Uued soomitavad raamatud.

Paradiisi wõti.

Täielik naisterahwa palweraamat.

Hind 10 kop.

Leili,

üks pagana naine.

Jutustus

Liivirahwa wabaduse wõitlustest

13 aastajaja algul.

Kirjutanud A. Saal.

Viies andes kõwaste köidetud 85 kop.

Sella.

Tõstne jutustus ainsa ja mõistliku
Wiljandi-maa neiu elust.

Hind 10 kop.

Hind 10 kop.

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU

1 0100 00071122 2